

tum est ens rationis, addendo scilicet de formal.

3. Dico secundò, Sacramentum non esse signum naturale, sed ad placitum, & ex institutione divina. Est enim signum sensibile gratiae & sanctitatis perfectae, ut infra ostendemus: Sed nulla res sensibilis ex natura sua significat gratiam, cum illa sit forma supernaturalis: Ergo necesse est, quod haec significatio ipsi ex beneplacito & libera Dei institutione superveniat.

4. Dico tertio, de ratione Sacramenti esse quod sit signum à Deo in Ecclesia permanenter institutum: Cùm enim Sacraenta sint signa quibus in unum nomen religionis homines colligantur, ut ait Augustinus, sicut religio stabilis est & permanens, ita & illa signa stabilia esse debent. Unde licet quando Christus insufflavit in Apostolos, dicens eis: *Accipite Spiritum Sanctum, hæc cæmonia sensibilis, fuerit instrumentum, quo Apostoli reperirent gratiam, & Spiritum Sanctum, non fuit tamen novæ legis Sacramentum, quia non fuit à Christo permanenter in Ecclesia instituta, ad significandum gratiam.*

5. Dico quartò, de ratione Sacramenti esse, significare gratiam, non utcumque, sed præticè, id est in actuali usu Sacramenti suscipiendum. Nam signa speculativa rei sacrae, ut crucis, imagines, & alia hujusmodi, non sunt Sacraenta. Unde D.Thomas hic qu. 60. art. 2. docet quod Sacramentum est signum rei sacrae, in quantum est sanctificans homines: Ergo censet Sacramentum esse signum præticum, & non purè speculativum gratiae sanctificantis. Unde omnia veteris legis sacrificia, non fuere Sacraenta, quia eti. gratiam vel postularent, vel a Christo donandam præsignarent, eam tamen præticè minimè conferabant. Similiter serpens æneus a Moysi Iussu Dei in deserto elevatus, non fuit verum Sacramentum; tametsi rem sacram representaret, nempe Christum crucifixum; quia non significabat Christum, ut actu sacramentum, seu sanctificantem; neque enim adhibebatur, ut aliquis sanctificationis effectus perciperetur ab his qui tali signo utebantur, sed tantum ut à mortibus serpentum sanarentur, ut docet S. Thomas in 4. dist. 1. qu. 1. art. 1. quæst. 1. ad 3.

6. Dico quintò, Sacraenta ex genere suo significare rem sacram simpliciter, hoc est gratiam sanctificantem, non vero sanctitatem imperfectam, seu legalem. Ita D.Thomas art. citato ad 3. ubi assertit ea solum esse Sacraenta quæ significant perfectionem sanctitatis humanae, non vero quæ significant dispositio ad illam. Ratio etiam id suadet, si enim ad rationem Sacraenta sufficeret quamcumque sanctitas imperfecta, qualis erat sanctitas legalis Judæorum, vel etiam quamcumque dispositio ad gratiam, innumera essent Sacraenta tum in nova tum in veteri lege. Nam in nova lege prima tonsura est cæmonia sacra, per quam homo incipit dicari cultui divino, qua proinde aliquam sanctitatem significat. Item aqua lustralis est etiam cæmonia sacra, aliquam homini cui applicatur conferens sanctitatem, in quantum delet peccata venialia. Similiter in lege veteri multæ erant cæmonia, que imperfectam & legalem sanctitatem causabant, & significabant, ut colligitur ex illo ad Hebr. 9. *Solummodo in cibis, & potibus, & variis baptismatibus, & iustitiis carnis;* & tamen nemo dicet, omnes illas cæmonias, ablutiones, & iustitiis carnis, fuisse Sacraenta.

Confirmatur: Si ad rationem Sacraenti sufficeret significatio cuiuscumque sanctitatis imperfectæ, sicut potest Ecclesia propria autoritate ca-

remonias instituere, quæ conferant & significant hujusmodi sanctitatem, ita posset propria auctoritate Sacraenta instituere; & idem cum proportione dicendum est de Synagoga: At hoc esse falsum constabit ex infra dicendis: Ergo &c.

7. Dices: Sacraenta veteris legis non causabant gratiam, sed tantum sanctitatem legalem & imperfectam, quæ erat propria statui legis Mosaicæ: Ergo non est de ratione Sacramenti ut sic significare perfectam sanctitatem, quæ sit per gratiam.

Respondeo negando Antecedens, licet enim Sacraenta veteris legis non haberent virtutem gratiae productivam, sicut Sacraenta novæ, Deum tamen movebant & moraliter excitabant, ad eam dandam ritè suscipientibus, quatenus erant signa Christi venturi, subindeque erant signa gratiae & perfectæ sanctitatis. De quo fuisus tractatu sequenti, cum agemus de circumcisione.

8. Ex distis colligitur primò, Sacraenta novæ & veteris legis, in ratione signi gratiae, univocè convenire, secus vero, si considerentur ut causa illius.

Prima pars patet, quamvis enim Sacraenta novæ legis perfectiori modo significant gratiam, quam Sacraenta veteris legis, hæc tamen inæqualitas non tollit univocationem; sicut à simili eam non impedit inæqualitas sub qua homo & equus participant rationem animalis. Addo quod sicut religio veteris & nova univocè convenient in ratione religionis, ita & Sacraenta quæ talium religionum sunt Symbola & veluti columnæ ac exteriore protestationes, debent univocè, saltem ut sunt rei sacra signa, convenire.

9. Quod vero si considerentur ut causa illius, analogicè tantum convenient, ex eo constat, quod Sacraenta novæ legis, habent in se vim gratiae productivam, ut patebit infra cum agemus de causalitate Sacraentorum novæ legis: Sacraenta vero antiqua tali virtute carebant (unde ab Apostolo vacua & egena elementa appellantur) Deumque solum moraliter excitabant ad conferendam gratiam ex meritis Christi venturi, quem figurabant aut representabant: Sed causalitas vera & metaphorica, analogicè tantum convenient: Ergo & Sacraenta novæ & veteris legis, si in ratione causa gratiae considerentur. In quo sensu intelligendus est D.Thomas, dum ait in 4. dist. 1. qu. 1. art. 1. quæst. 3. ad 5. *Sacramentum non dividitur per Sacraenta veteris & novæ legis, sicut genus per species, sed sicut analogum in suas partes.*

10. Colligitur secundò, Sacramentum ut sic tria significare, nimirum passionem Christi, gratiam, & gloriam: nam ut discurret S. Doctor hic art. 3. Sacramentum est essentialiter signum nostræ sanctificationis: in illa autem tria possunt considerari, videlicet causa à qua procedit, & hæc est passio Christi, forma per quam fit, quæ est gratia sanctificans; & ultimus finis ad quem ordinatur, qui est gloria seu vita æterna: Ergo Sacramentum ut sic hæc tria significat, passionem Christi, gratiam, & gloriam. Principalius tamen significat gratiam, quia Sacramentum est per se primò institutum ad significandum causam formalem & intrinsecam nostræ sanctificationis. Ex hoc infert D.Thomas ad finem corporis ejusdem articuli, Sacraenta novæ legis esse signa rememorativa, demonstrativa, & prognostica: rememorativa ejus quod præcessit, scilicet passionis Christi; demonstrativa ejus quod in nobis efficitur per passionem Christi, scilicet gratia; prognostica vero illius quod in futuru expectatur, nimirum gloria. Unde in officio quod idem sanctus cōpositus de Venerabili Eucharistia Sacramento,

mento, hæc canit Ecclesia: *O sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis ejus, mens impletur gratia, & futura gloria nobis pignus datur.*

11. Colligitur tertio, Sacramentum rectè definiti signum rei sacrae sanctificantis homines. Nomine rei sacra intelligendo gratiam habitualem, ut collatum in actuali usu Sacramenti. Nomine vero signi intelligendo signum à Deo institutum, quia cum sit solius Dei conferre gratiam, ut causa principialis, illius est instituere signa, ejus collationem infallibiliter significantia. Intelligendo etiam signum in Ecclesia permanenter institutum, quia juxta Augustinum lib. 19. contra Faustum cap. 11. Sacraenta sunt præcipue cæmonie, quibus populus Dei in unam religionem coalescit, & ab aliis distinguuntur, ac proinde debent tandem durare, quandiu perseverat forma religionis, propter quæ instituta sunt.

CAPUT II.

Partes intrinsecae & essentiales Sacra- mentorum.

1. Dico primò, Sacraenta constare aliqua re sensibili.

Rationibus demonstrati non potest hæc veritas, quæ pender ex sola Dei voluntate, sed congruentiis variis declaratur. Primam sumit D.Thomas ex suavi providentia Dei, quæ, ut ait Dionysius, se accommodat naturis rerum: Cùm ergo connaturale sit homini, ex cognitione rerum sensibilium manuduci ad cognitionem spiritualium, sit inde ut Deus convenientissimè elegerit res sensibles in signa & Sacraenta invisibilium. Unde egegè Nazianzenus orat, de baptismate: *Medicamentum partim corporale partim spirituale apissime convenit in eos agrotos, quorum natura corpore & spiritu coniunetur.*

Et Chrysostomus homil. 83. in Matth. *Si incorpo-
reus es, nuda ipsa dona incorporea iradidisset tibi:
quoniam vero corpori conjuncta est anima tua, in sen-
sibilibus intelligenda tibi traduntur.* Similia habet homil. 62. Secunda petitur ex sapientia & omnipotencia Dei, quæ maximè splendent in eo quod res sensibiles fiant remedia & instrumenta salutis, cum tamen ut plurimum sint occasions peccandi. Tertia sumitur ex quodam fine Sacraenti, scilicet ut fideles in unum Ecclesiæ visibilis corpus adunentur, & distinguantur a ceteris; designari enim non possunt membra corporis visibilis, nisi per signum visibile aut sensibile.

2. Quæres, an ratio signi sensibilis ita sit essentialis Sacramento, ut omnino repugnet instituti Sacramentum in aliqua re spirituali insensibili?

Respondeo affirmativè, si sermo sit de Sacraentis pro hominibus institutis, cum omne signum ab homine vel pro homine institutum, debeat esse sensibile. Unde signum pro hominibus institutum sic definitur ab Augustino lib. 2. de doctrina Christiana: *Signum est quod præter speciem quam ingerit sensibus, facit aliquid alind in cognitionem venire.* Ex quo infert epist. 23. ad Bonifacium, quod si Sacraenta quandam similitudinem seu representationem earum rerum quartum sunt non habent, omnino Sacraenta non essent, ut supra retulimus. Dixi *se sermo sit de Sacraentis pro hominibus insti-
tutis*, quia aliqui non improbabiliter existimant, nullam esse repugnantiam seu implicantium quod Deus pro Angelis Sacramentum aliquod instituit,

III. Pars.

consistens in aliqua illorum operatione, & quod elevet actum purè internum, v. g. adorationis, ad significandam & causandam gratiam instrumentali; sicut ad patrandam miracula potest ut in interiori motu hominis tanquam instrumento, ut docet S. Thomas 2. 2. qu. 178. art. 1. ad 1. Unde signum universaler sumptum, prout abstrahit à sensibili & spirituali, Angelico & humano, debet sic definiri, vel describi: Signum est quod mediante, vel presupposita sui notiæ, in alterius cognitionem ducit. Sive prima illa cognitio pertineat ad sensum, sive ad intellectum.

3. Dico secundò, in Sacraentis novæ legis requiriuntur verba propriæ vel impropriæ sumpta: in Sacraentis vero veteris legis non erat necessarium, quod rebus verba adderentur.

Prima pars est de fide, definita in Florentino; in decreto unionis, ubi referuntur verba quibus unumquodque Sacramentum novæ legis perficitur. Declaratur vero à S.Thoma hic art. 6. hoc discurſus: Tripliciter considerari possunt Sacraenta novæ legis, nimirum ex parte causa, quæ est Verbum incarnatum; ex parte hominis, qui est Sacramentorum subjectum; & ex parte significacionis Sacraentorum; & ex his tribus capitibus petunt perfici verbis simili & rebus, ut cum illis singulis quandam habeant proportionem & conformitatem. Nam Christus componitur ex natura humana sensibili, & ex Verbo divino hypostaticè illi unito. Homo etiam constituitur ex corpore sensibili, & anima spirituali. Significatio tandem Sacraentalis, perfectius fit per verba quam per res sensibiles, habent enim verba principatum significandi, ut ait Augustinus lib. 2. de doctrina Christiana cap. 3.

Dixi vero, in Sacraentis novæ legis requiri verba, propriæ, vel impropriæ sumpta; quia in Sacramento penitentia & matrimonij, interdum sufficiunt nutus, aut alia signa, quæ supplent vices verborum, & quæ aequivalent vocibus.

4. Secunda pars, quæ asserit in Sacraentis veteris legis non fuisse necessarium quod rebus verba adderentur, probatur ex eo quod rem præsentem clarius manifestamus, quam futuram: Sacraenta autem veteris legis, prænuntia erant Christi venturi, idco non ita expresse significabant Christum, sicut Sacraenta novæ legis. Ergo necessarium non erat quod in illis, rebus adderentur verba, quæ (ut ex August. supra vidimus) inter homines obtinuerunt principatum significandi. Unde in veteri testamento, quando fit mentio Sacraentorum, non prescribuntur verba, quibus perficiantur, ut Gen. 17. cum tractatur de ritu circumcisionis, & Exodi 12. cum præcipitur immolatio Agni paschalis, & Levit. 8. cum mentio fit de ritu ordinationis:

5. Dico tertio, sacraenta novæ legis constare rebus & verbis, tanquam ex materia & forma, & ut partibus intrinsecis, ac essentialibus.

Prima pars constat ex Florentino afferente sacraenta novæ legis, perfici rebus tanquam materia, & verbis tanquam formâ; & declaratur à D.Thoma hic art. 7. hoc discurſus. Materia est id quod determinatur per aliud, sic enim in naturalibus, materia determinatur per formam, ad unum specie, puta hominem, vel leonem; & in artefactis figura est forma, quia determinat ad unum in specie artificiali, v. g. ad domum, vel cathedralē: unde cum res sensibiles in sacramentis, per verba, ad unum vel unum artefactum, scilicet signum gratiae, determinentur, necesse est ut verba habeant rationem formæ, & res sensibiles se habeant per modum materiae.

F 2 6. Dices;

6. Dices, Materia & forma debent esse simul in eis quae ex ipsis componuntur: Sed in sacramentis nova legis res & verba non necessariò debent esse simul: Ergo sacramenta novæ legis non componuntur ex rebus & verbis, tanquam ex materia & forma. Minor probatur, nam in sacramento Baptismi v.g. res, scilicet ablutione, potest præcedere verba, & è contra verba possunt præcedere ablutione.

Respondeo quod licet in compositis substantiis, materia & forma debeant esse simul, simultanea physica, in successivis tamen, & artificialibus, qualia sunt sacramenta, sufficit quod sint simul, simultate morali.

7. Secunda pars, quæ asserit res & verba in sacramentis novæ legis esse partes intrinsecæ & essentialiæ, hac ratione suadetur: Cùm sacramenta sint essentialiter signa practica gratiæ, ea quæ in sacramentis ex se simul & necessariò concurredunt ad significandam & efficiendam gratiam, sunt partes illorum intrinsecæ & essentialiæ: Atqui tam res quam verba in sacramentis novæ legis simul & necessariò concurredunt ad significandam & causandam gratiam: Ergo sunt partes intrinsecæ & essentialiæ sacramentorum novæ legis. Major constat, Minor etiam videtur manifesta, nam sine rebus verba non significant practicæ gratiam, nec res sine verbis; ex his verò ambobus fit unum quod significat & infallibiliter gratiam causat.

8. Observandum tamen est, quod cum sacramentum Eucharistia non consistat in usu, sed in aliquo re permanenti, nimirum in speciebus consecratis, ut continentibus corpus & sanguinem Christi, materia & forma non sunt intrinsecæ illius partes, nisi ut est in suo fieri, id est in actuali materia consecratione, non verò prout est in facto esse; nam cum gratia infunditur, & sacramentum sacra communione percipitur, verba dudum transferuntur, unde non possunt cum speciebus Eucharisticis, ad modum partium intrinsecarum, constituere sacramentum permanens, ut magis declarabitur, cùm de essentiâ sacramenti Eucharistiae differemus.

9. Dico quartò, omnes materias & formas sacramentorum esse à Deo vel à Christo institutas, non tamen singulas quoad speciem, sed alias quoad genus tantum, determinandas quoad speciem ab Apostolis vel Ecclesia.

10. Prima pars hujus assertionis est certa, nam ab eo materiæ & formæ sacramentorum sunt determinatae, à quo sunt sacramenta instituta; ille enim dicitur sacramenta instituire, qui materiam & formam ipsorum instituit, quibus essentialiter constant: Atqui non aliud sacramentorum authorem agnoscamus, quam vel Deum, respectu veterum; vel Christum, respectu novorum: Ergo omnes materiæ & formæ sacramentorum, furent vel à Deo, vel à Christo instituta. Quod magis patebit, cùm materia & formam cuiuslibet Sacramenti exponemus.

11. Secunda verò pars constat primò in Sacramento legis naturæ pro parvulis instituto, ad delendum peccatum originale, cuius nulla fuit certa materia, in specie à Deo determinata, sed tantum in genere, sub ratione signi sensibili divini cultus & religionis protestativi, ut infra patebit. Constat etiam in aliquibus novæ legis sacramentis, præcipue in Sacramento Ordinis. Nam Ecclesia Græca pro materia in ordinibus sacræ, solam adhibet manuum impositionem; pro forma verò hæc verba: *Divina gratia que infirma sanet, promovet hunc Subdiaconum in Diaconum, hunc Diaconum in Presbiterum.* Latina verò in subdiaconatu pro materia adhibet traditionem calicis vacui, cum patena va-

SECUNDUS.

cua, & libri Epistolarum: pro forma vero hæc verba: *Accipe librum Epistolarum, & potestatem eius legendi in Ecclesia Dei &c.* In Diaconatu vero pro materia adhibetur traditio libri Evangeliorum: pro forma hæc verba: *Accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei &c.* In Presbyteratu pro materia adhibet patenæ cum hostia, & calicis cum vino traditionem, & pro forma hæc verba: *Accipe potestatem offerendi sacrificium Deo &c.* Cùm ergo Ecclesia non possit errare in materiis & formis substantialibus sacramentorum, modusque conferringi Ordines quo Ecclesia Græca uitetur, validus est, nullam materiam vel formam in specie fuisse à Christo pro hoc Sacramento determinatam, sed tantum in genere, sub aliquo signo sensibili, expressivo hujus potestatis quæ per Ordinem traditur. De quo fuisse, cùm de Sacramento Ordinis.

CAPUT III.

De existentia seu necessitate sacramentorum.

1. Cum homo in quadruplici statu considerari possit, nimirum in statu innocentia, in statu legis naturæ, in statu legis scriptæ, sive Moysæ, & post Christi adventum, seu in lege nova & evangelica: existentia seu necessitas sacramentorum, quoad omnes illos status, investiganda est; nam quad statum gloriae, evidens est, illum non esse capacem sacramentorum, quia ubi est veritas clara, omnium signorum umbra fugit.

2. Dico ergo primò, nullum de facto institutum fuit sacramentum in statu innocentia.

Hæc conclusio certa videtur, tum quia nullum in Scriptura, vel Patribus, institutionis sacramentorum pro statu innocentia extat vestigium. Tum etiam, quia in illo brevissimo tempore quo status innocentia in primis parentibus duravit, vix potuit esse locus usui sacramentorum. Sacraenta enim præcipue requiruntur ad perficiendum in gratia & scientia homines: Primi verò parentes perfecti creati sunt in utero: Ergo in illo statu felicissimo in quo creati sunt, nullis egebant sacramentis. Unde nec matrimonium Adæ cum Eva, nec lignum vita, fure verè & propriæ sacramenta: licet enim typum & figuram rei sacræ gesserint, unionis scilicet Christi cum Ecclesia, & sacramenti Eucharistiae, tamen pro tunc non erant à Deo instituta ut signa practica gratiæ & sanctificationis hominum. Unde cùm Apostolus vocat matrimonium Adæ cum Eva, *magnum Sacramentum*, & cùm Augustinus loquens de ligno viræ, ait quod Adamo erat in lignis ceteris alimento, in isto Sacramentum, nomen Sacramenti in lata quadam acceptance usurpant, prout significat idem quod mysterium.

3. Quares, an si Adamus non peccasset, & ipse ac posteri ejus in statu innocentia perseverasset, fuisse à Deo instituta Sacraenta, ex vi præsentis decreti?

Respondeo negativè: tum quia idem fuisse status innocentia in Adamo perseverante, & in posteris ejus non peccantibus, ad de facto fuit, antequam Adamus peccaret: Ergo si nullum de facto institutum fuit sacramentum in statu innocentia, ob hujus status perfectione, nec ullum fuisse institutum, si status ille durasset. Tum etiam quia, sicut Adamo non peccante, Verbum minimè incarnatum fuisse, ut Patres post Scripturas testantur; quia licet

DE SACRAMENTIS IN GENERE. 65

licet multæ à nobis proferri possint hujus adventus, etiam non existente peccato, convenientia; artamen quia præcipuis & unus incarnationis filius, sacra in traditione expressus, una est à peccato redemptio, id est Verbum, Adamo non peccante, incarnandum non fore asserimus. Ita in proposito, quia Sacraenta, ex vi decreti quod Deus de facto habuit, sunt quedam medicinæ spirituales, in remedium peccati à Christo Redemptore nostro ac medico instituta, ex vi illius non fuisse pro statu integratis & sanitatis, ulla tenus instituta, ut potè pro tali statu omnino inutilia & superflua, quia non est opus valentibus medico, sed iis qui male habent. Unde Augustinus serm. 9. de verbis Apostoli: *Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla erit medicina causa.*

4. Dices primò: Quamvis in statu innocentia non fuisse peccatum originale, tamen in eo poterant esse aliquæ peccata actualia; nam primo parente non peccante, aliqui ex ejus descendentiibus potuerint peccare: Ergo pro his qui peccassent institutum fuisse aliquod Sacramentum, quo gratiam amissam recuperassent.

Sed contra: Sacraenta, ex sua institutione, non sunt ordinata in remedium cujuscumque peccati, sed tantum peccati originalis, vel actualis, ab originali provenientis: Cùm enim ad hoc tantum sint instituta, ut merita Christi ad nos deferrant, nobisque applicent, non sunt instituta nisi in remedium illius peccati, ad quod tollendum valent merita Christi, seu propter quod delendum Christus incarnatus & mortuus est: Christus autem non est incarnatus & mortuus, nisi in remedium peccati originalis, & actualis ab eo provenientis, ut præcedenti tractat cap. 3. ostensum est: Ergo cùm in statu innocentia, Adamo non peccante, non fuisse peccatum originale, nec per consequens actuale ab originali proveniens; nullum, ex vi præsentis decreti, Sacramentum tunc existeret, tametsi aliqui ex Adæ posteris peccassent. Unde illi qui peccassent, non recuperassent gratiam, mediantebus sacramentis, sed per actus charitatis & contritionis, quos, ob perfectiorem Dei cognitionem, facilius in eo statu elicere potuerint, quā nos.

5. Dices secundò, Sacramentum Eucharistiae non est institutum in remedium peccati originalis, vel actualis, sed ad causandum augmentum gratiæ: Ergo saltem tale Sacramentum fuisse in statu innocentia, si ille in Adamo & posteris ejus perseverasset.

Sed contra primò: Eucharistia supponit Christum venturum in carne passibili, quia ipsum ut talem continet, saltem ex modo quo fuit instituta, ex vi præsentis decreti: Ergo cùm adventus Christi in carne passibili dependeat à peccato, ut omnes fatentur, ipsa etiam Eucharistia non potest non presupponere peccatum, saltem ex modo quo fuit instituta, & ex vi præsentis decreti.

Contra secundò: Eucharistia in ratione sacrificij incruenti, instituta est ad representandum cruentum sacrificium Crucis: Ergo instituta est propter Christum in Cruce mortuum, & ex supplicatione peccati. Item in ratione sacramenti instituta est per modum cibi spiritualis: Sicut ergo alimentum corporale maximè necessarium est ad conservandam & reparandam substantiam quæ deperditur ex calore naturali; ita præcipue institutus est cibus ille spiritualis, ad conservandam & reparandam gratiam quæ deperditur ex ardore concupiscentiæ, ex peccato originali reliete. Unde Eucharistia non solum instituta est per modum cibi, sed etiam per modum medicinæ præservativæ, ad

III. Pars.

succurrentum nostra fragilitati, & à frequenti lapsum nos præsetvandum. Nec obest, quod illa sit Sacramentum vivorum, & ad augendam gratiam instituta fuerit. Non enim est instituta ad augendam gratiam seu justitiam originalem, sed gratiam regenerativam, vel sanativam, quæ nobis primò per Sacramentum baptismi vel penitentia conferitur.

6. Dico secundò, in lege naturæ fuisse aliquod remedium pro parvulorum justificatione à Deo institutum, illudque fuisse verum Sacramentum.

Prima pars est certa, Deus enim habet voluntatem salvandi omnes homines, quæ non solum adulstos, sed etiam parvulos comprehendit, ut docet Augustinus lib. 4. contra Julian. cap. 8. & constat ex eo quod alias Christus omnium parvulorum Redemptor non esset, cùm illius redemptio non excedat objectivæ voluntatem generalem quam Deus habet de salute hominum, ut potè ex illa imperata: At per illam voluntatem præparantur omnibus media ad salutem sufficientia, juxta singularium capacitatem, alioquin vera & sincera non esset: Unde D. Thomas in 1. dist. 46. qu. 1. artic. 1. ait quod *hujus voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & promoventia in finem, omnibus communiter preposita, tam naturalia, quam gratuita.* Ergo debuit Deus in quacumque lege & statu naturæ, sufficientem remedium pro parvulorum salute & justificatione, seu emundatione à peccato originali, præparare. Unde Author de Cardinalibus Christi operibus apud Cyprianum: *Sanè originale peccatum quod à primis parentibus in totam generis hujus successionem defluxit, omni tempore aliquibus remedii oportuit expiari.* Et Augustinus lib. 5. contra Julian. cap. 9. *Non est credendum ante datam circumcisōnem, famulos Dei (quandoquidem eis inerat mediatoris fides, fides in carne venturi) nullo Sacramento ejus opitulatos fuisse parvulus suis: quamvis quid illud esset, aliqua necessaria causa Scriptura latere voluit.*

7. Secunda verò pars quæ asserit remedium illud pro parvulorum justificatione, in lege naturæ à Deo institutum, fuisse verum Sacramentum, sic ostenditur: Remedium illud fuit externum & sensibile, & non purè internum & spirituale: Ergo

fuit verum Sacramentum. Consequentia patet, ad veram enim rationem Sacramenti sufficit, ut sit signum sensibile & practicum gratiæ sanctificantis. Antecedens verò, in quo est difficultas, probatur multiplicitate. Primò, quia oportebat remedium illud legis naturæ parvulis applicari, ut ipsi consequerentur salutem: non est autem conveniens applicatio inter homines, & modo humano, si fiat per actum purè internum, & non externa aliqua operatione. Secundò, parvuli dum justificabantur in lege naturæ, adunabantur Ecclesia fideliū: Sed in nullum religionis nomen adunantur homines, sine sacramentorum visibiliū consortio, ut ait Augustinus: Ergo remedium illud quo parvuli in lege naturæ justificabantur, erat externum, & sensibile, & non purè internum, & spirituale. Tertiò, Ecclesia semper fuit visibilis: Ergo & id quo parvuli in lege naturæ sibi membra Ecclesia. Quartò, remedium naturæ pro justificatione parvulorum, successit in lege scripta circumcisio, & in lege nova baptismus: Ergo sicut ista remedia sunt externa & sensibilia, ita & illud sensibile fuit. Denique, congruum est, ut quemadmodum Christus homines redemit non sola operatione divina aut interiori, sed sensibili & exteriori effusione sanguinis & morte Crucis; ita & homines costantes corpore & spiritu, non sanctificant sine signo aliquo sensibili, quo fidem profiteantur exterius in Christum Salvatorem,